

<http://hallofpeople.com/gr>

Στανίσλαβ Λεμ, Σολάρις

(αποσπάσματα)

Τι σήμαινε για μένα αυτή η λέξη; Η Γη; Σκεφτόμουν τις μεγάλες
θορυβώδεις πόλεις στις οποίες θα περιπλανιόμουν, θα χανόμουν, τις
σκεφτόμουν με τον τρόπο που σκεφτόμουν τον ωκεανό τη δεύτερη ή την
τρίτη νύχτα μου στον Σολάρις, τότε που ήθελα να πάω να ριχτώ στα μαύρα
κύματα. Θα βυθιστώ ανάμεσα στους ανθρώπους. Θα είμαι σιωπηλός και
προσεκτικός, ένας σύντροφος όλο κατανόηση. Θα υπάρχουν ένα σωρό
γνωστοί, φίλοι, γυναίκες -ίσως ακόμα και μια σύζυγος. Για ένα διάστημα, θα
χρειάζεται να κάνω συνειδητή προσπάθεια προκειμένου να χαμογελάσω, να
χαιρετήσω, να σταθώ, να φέρω εις πέρας τις χιλιάδες μικρές κινήσεις από
τις οποίες αποτελείται η ζωή στη Γη· σε λίγο, οι κινήσεις αυτές θα
ξαναγίνουν αντανakλαστικές. Θα βρω νέα ενδιαφέροντα και ασχολίες· δεν
θα δοθώ σ' αυτές ολόψυχα, ποτέ ξανά δεν θα δοθώ ολόψυχα σε κανέναν
και σε τίποτα. Ίσως τη νύχτα θα κοιτάζω το σκοτεινό νεφέλωμα που
κρύβει τους δίδυμους ήλιους και θα θυμάμαι τα πάντα, ακόμα κι αυτά που
σκέφτομαι τώρα. Θα φέρνω στο νου τις χίμαιρες και τις ελπίδες μου μ' ένα

συγκαταβατικό, ελαφρώς θλιμμένο χαμόγελο. Κι αυτός ο μελλοντικός Κέλβιν δεν θα είναι λιγότερο άξιος άνθρωπος από εκείνο τον Κέλβιν του παρελθόντος, που ήταν έτοιμος για τα πάντα, για χάρη ενός φιλόδοξου σχεδίου με την ονομασία Επαφή. Ούτε και θα έχει κανείς το δικαίωμα να με κρίνει.

[.....]

Η απελπισία κι ένα είδος βουβής οργής με κρατούσαν όσο δούλευα με τον υπολογιστή. Τώρα, με είχε κυριεύσει η εξάντληση και δεν μπορούσα να θυμηθώ ούτε πώς κατεβαίνει ένα μηχανικό κρεβάτι. Ξέχασα να βγάλω πρώτα τις ασφάλειες και κρεμάστηκα με όλο το βάρος μου από τον μοχλό· μου ήρθε το στρώμα στο κεφάλι.

Έβγαλα τα ρούχα, τα πέταξα και κατέρρευσα στο μαξιλάρι, χωρίς ούτε καν να μπω στον κόπο να το φουσκώσω. Αποκοιμήθηκα με τα φώτα αναμμένα.

Άνοιξα τα μάτια κι είχα την αίσθηση ότι με είχε πάρει ο ύπνος για λίγα μόνο λεπτά. Το δωμάτιο ήταν λουσμένο σ' ένα θαμπό, κοκκινωπό φως. Έκανε λιγότερη ζέστη, κι εγώ ένιωθα καλύτερα.

Έμεινα έτσι ξαπλωμένος, ξεσκέπαστος, ολόγυμνος. Οι κουρτίνες ήτανμισάνοιχτες κι εκεί, απέναντί μου, δίπλα στο παράθυρο που φώτιζε ο ερυθρός ήλιος κάποιος καθόταν. Ήταν η Χάρεϋ. Φορούσε ένα λευκό καλοκαιρινό φόρεμα, που εφάρμοζε στο στήθος της. Καθόταν με το ένα πόδι πάνω στο άλλο· ήταν ξυπόλητη. Ακίνητη, με το κεφάλι ακουμπισμένο στα ηλιοκαμένα χέρια της, με κοιτούσε κάτω από τις μαύρες της βλεφαρίδες. Η Χάρεϋ, με τα μαύρα μαλλιά της χτενισμένα πίσω. Έμεινα

εκεί για πολλή ώρα και την κοιτούσα κι εγώ. Η πρώτη μου σκέψη ήταν καθησυχαστική: ονειρευόμουν και το ήξερα. Παρ' όλα αυτά, θα προτιμούσα να μην βρισκόταν εδώ. Έκλεισα τα μάτια και προσπάθησα να διώξω το όνειρο. Όταν τα άνοιξα και πάλι, η Χάρεϋ εξακολουθούσε να κάθεται απέναντί μου. Φούσκωνε ελαφρά τα χείλη της -παλιά της συνήθεια- σαν να επρόκειτο να σφυρίξει· αλλά η έκφρασή της ήταν σοβαρή. Το μυαλό μου πήγε στους πρόσφατους συλλογισμούς μου σχετικά με τα όνειρα.

Δεν είχε αλλάξει από τη μέρα που την είχα δει για τελευταία φορά· τότε ήταν μια κοπέλα δεκαεννιά χρονών. Τώρα θα έπρεπε να είναι είκοσι εννιά. Φαίνεται όμως ότι οι νεκροί δεν αλλάζουν· μένουν παντοτινά νέοι. Συνέχιζε να με κοιτά, με μια έκφραση έκπληξης στο πρόσωπό της. Σκέφτηκα να της πετάξω κάτι αλλά, ακόμη και μέσα σ' ένα όνειρο, δεν μπορούσα να βλάψω έναν νεκρό.

Μουρμούρισα: «Καημενούλα μου, ήρθες να με δεις;»

Ο ήχος της φωνής μου με τρόμαξε· το δωμάτιο, η Χάρεϋ, όλα έδειχναν απίστευτα πραγματικά. Ένα τρισδιάστατο όνειρο, με όλη τη γκάμα των χρωμάτων... Στο πάτωμα είδα διάφορα αντικείμενα που δεν είχα προσέξει όταν έπεφτα για ύπνο. Όταν ξυπνήσω, σκέφτηκα, θα ελέγξω αν όλα αυτά τα πράγματα είναι ακόμη εκεί ή αν, σαν τη Χάρεϋ, τα είδα μόνο στο όνειρο.

«Σκοπεύεις να μείνεις πολύ;» ρώτησα. Συνειδητοποίησα ότι μιλούσα πολύ σιγά, όπως κάποιος που φοβάται μην τον ακούσουν. Γιατί να ανησυχείς μήπως κάποιος κρυφακούσει μέσα σ' ένα όνειρο;

Ο ήλιος υψωνόταν πάνω από τον ορίζοντα. Καλό σημάδι. Είχα ξαπλώσει κατά τη διάρκεια μιας ερυθρής ημέρας, την οποία θα έπρεπε να διαδεχτεί μια κυανή ημέρα κι έπειτα άλλη μια ερυθρή. Δεν είχα κοιμηθεί δεκαπέντε συνεχόμενες ώρες. Άρα ήταν όνειρο!

Καθησυχασμένος, κοίταξα προσεκτικά τη Χάρεϋ. Η σιλουέτα της διαγραφόταν κόντρα στον ήλιο. Οι πορφυρές ακτίνες φώτιζαν την απαλή επιδερμίδα στο αριστερό της μάγουλο και οι σκιές από τις βλεφαρίδες της έπεφταν στο πρόσωπό της. Τι όμορφη που ήταν! Ακόμη και στον ύπνο μου, η ανάμνησή της ήταν απίστευτα ακριβής. Παρακολουθούσα την πορεία του ήλιου περιμένοντας να δω το λακκάκι να εμφανίζεται στο γνώριμο ασυνήθιστο σημείο, ελαφρώς κάτω από τη γωνία των χειλιών. Πάντως θα προτιμούσα να ξυπνήσω. Ήταν ώρα να δουλέψω λιγάκι. Έκλεισα τα βλέφαρα σφιχτά.

Άκουσα έναν μεταλλικό ήχο και άνοιξα πάλι τα μάτια μου. Η Χάρεϋ καθόταν δίπλα μου στο κρεβάτι, κι εξακολουθούσε να με κοιτάζει σοβαρή. Της χαμογέλασα. Εκείνη μου ανταπέδωσε το χαμόγελο κι έσκυψε προς το μέρος μου. Φιληθήκαμε. Πρώτα ένα φιλί φοβισμένο, παιδικό, έπειτα μεγαλύτερα φιλιά. Την κράτησα στην αγκαλιά μου πολλή ώρα. Αναρωτήθηκα πώς είναι δυνατόν να αισθάνεσαι τόσο πολλά πράγματα μέσα σε ένα όνειρο. Δεν πρόδιδα την ανάμνησή της, γιατί ακριβώς εκείνη ονειρευόμουν, μονάχα εκείνη. Ποτέ μέχρι τώρα δεν μου είχε συμβεί...

Να ήταν τότε που άρχισα να έχω αμφιβολίες; Συνέχισα να λέω στον εαυτό μου πως ήταν όνειρο, μα η καρδιά μου άρχισε να χτυπάει πιο δυνατά.

Οι μυς μου σφίχτηκαν κι ετοιμάστηκα να πεταχτώ από το κρεβάτι. Ήμουν σχεδόν βέβαιος ότι δεν θα τα κατάφερνα, γιατί συχνά στα όνειρα, νωθρό το σώμα αρνείται να υπακούσει στις εντολές. Ήλπιζα ότι η προσπάθεια θα κατόρθωνε να με βγάλει από τον ύπνο. Δεν ξύπνησα όμως· βρέθηκα καθισμένος στο κρεβάτι, με τα πόδια μου να κρέμονται. Δεν μπορούσα να κάνω τίποτα, θα έπρεπε να υπομείνω το όνειρο αυτό μέχρι το τέλος του. Η καλή μου διάθεση είχε εξαφανιστεί. Φοβόμουν.

«Τι...» ρώτησα. Καθάρισα τον λαιμό μου. «Τι θέλεις;»

Ψαχούλεψα το πάτωμα με τα ξυπόλητα πόδια μου, αναζητώντας ένα ζευγάρι παντόφλες. Χτύπησα το δάχτυλό μου σε μια γωνία κι έβγαλα μια κραυγή πόνου. Αυτό θα με ξυπνήσει, σκέφτηκα ικανοποιημένος, συνειδητοποιώντας την ίδια στιγμή ότι δεν είχα παντόφλες.

Κι όμως, συνέχισε. Η Χάρεϋ είχε αποτραβηχτεί και καθόταν μισοσκυμμένη στην άκρη του κρεβατιού. Το φόρεμά της ανεβοκατέβαινε ελαφρά καθώς ανάσαινε. Με κοιτούσε με ήρεμο ενδιαφέρον.

Γρήγορα, σκέφτηκα, στο ντους! Έπειτα όμως κατάλαβα ότι το να κάνω ντους μέσα σε ένα όνειρο δεν θα διέκοπτε τον ύπνο μου.

«Από πού ήρθες;»

Μου έπιασε το χέρι, το έσπρωξε προς τα πάνω και μετά το ξανάπιασε (μια κίνηση που ήξερα τόσο καλά) κι ύστερα άρχισε να παίζει με τα δάχτυλά μου.

«Δεν ξέρω», απάντησε. «Είσαι θυμωμένος;»

Ήταν η φωνή της, αυτή η γνώριμη, βαθιά, ελαφρώς απόμακρη φωνή, κι αυτή η αίσθηση ότι δεν την πολυενδιαφέρει αυτό που λέει, ότι ήδη την απασχολεί κάτι άλλο. Αρκετοί θεωρούσαν ότι δεν είχε και πολύ λεπτούς τρόπους, ακόμη κι ότι ήταν αγενής, επειδή η έκφραση του προσώπου της σπανίως έδειχνε κάτι άλλο από μια αόριστη έκπληξη.

«Σε... Σε είδε κανείς;»

«Δεν ξέρω. Ήρθα μέχρις εδώ χωρίς κανένα πρόβλημα. Γιατί, Κρις, έχει σημασία;»

Εξακολουθούσε να παίζει με τα δάχτυλά μου, τώρα όμως το πρόσωπό της ήταν ελαφρά συνοφρυωμένο.

«Χάρεϋ».

«Τι είναι, καλέ μου;»

«Πώς ήξερες πού βρισκόμουν;»

Το σκέφτηκε λιγάκι. Ένα πλατύ χαμόγελο αποκάλυψε τα δόντια της.

«Δεν έχω την παραμικρή ιδέα. Πλάκα δεν έχει; Κοιμόσουν όταν ήρθα. Δεν σε ξύπνησα γιατί θυμώνεις τόσο εύκολα. Είσαι πολύ ευέξαπτος».

Μου έσφιξε το χέρι.

«Πήγες κάτω;»

«Ναι. Ήταν όλα παγωμένα. Έφυγα τρέχοντας».

Άφησε το χέρι μου και έγειρε πίσω. Με τα μαλλιά της να πέφτουν στη μια πλευρά, με κοίταξε με κείνο το μισό χαμόγελο που πρώτα με είχε εκνευρίσει και κατόπιν με είχε αιχμαλωτίσει.

«Μα, Χάρεϋ...» ψέλλισα.

Έσκυψα από πάνω της και σήκωσα το κοντό μανίκι του φουστανιού της. Εκεί, μόλις πιο πάνω από το σημάδι του εμβολίου, ήταν μια κόκκινη βούλα, εκεί όπου είχε μπει η υποδερμική βελόνα. Δεν ένιωσα έκπληξη, η καρδιά μου όμως κόντεψε να μου βγει απ' το στόμα.

Ακούμπησα το κόκκινο σημαδάκι με το δάχτυλό μου. Εδώ και χρόνια το ονειρευόμουν, ξανά και ξανά, και πάντοτε ξυπνούσα τρέμοντας κι έβρισκα τον εαυτό μου στην ίδια θέση, σε στάση εμβρυακή ανάμεσα στα μπερδεμένα σκεπάσματα - ακριβώς όπως είχα βρει *εκείνη*, όταν είχε ήδη αρχίσει να κρυσταλλώνεται. Λες και προσπαθούσα στον ύπνο μου να ξαναζήσω ό,τι είχε περάσει εκείνη· λες και ήλπιζα να γυρίσω πίσω τον χρόνο και να της ζητήσω συγχώρεση, ή να της κρατήσω συντροφιά αυτά τα τελευταία λεπτά,

όταν πια αισθανόταν την επίδραση της ένεσης και την είχε κυριεύσει ο τρόμος. Αυτή, που έτρεμε και με την παραμικρή γρατσουνιά, που μισούσε τον πόνο και τη Θέα του αίματος, είχε κάνει με τη θέλησή της αυτό το τρομερό πράγμα, και δεν είχε αφήσει παρά λίγες λέξεις προχειρογραμμένες, για μένα. Είχα κρατήσει το σημείωμά της στο πορτοφόλι μου. Ήταν πλέον βρώμικο και ταλαιπωρημένο, ποτέ όμως δεν έβρισκα το κουράγιο να το πετάξω.

Αμέτρητες φορές την είχα φανταστεί να αναζητά τις κατάλληλες λέξεις και να κάνει τις τελευταίες προετοιμασίες. Είχα πείσει τον εαυτό μου ότι έπαιζε θέατρο, ότι είχε πάρει κατά λάθος υπερβολική δόση, θέλοντας να με τρομάξει. Μου έλεγαν όλοι ότι κάπως έτσι θα πρέπει να είχαν γίνει τα πράγματα, ή αλλιώς ότι ίσως ήταν μια παρόρμηση της στιγμής, αποτέλεσμα μιας ξαφνικής κατάθλιψης. Όλοι αυτοί όμως δεν ήξεραν τα πράγματα που της είχα πει πέντε μέρες νωρίτερα· δεν ήξεραν ότι, θέλοντας να την πονέσω ακόμη περισσότερο, είχα μαζέψει τα πράγματά μου κι ότι εκείνη, καθώς εγώ έκλεινα τις βαλίτσες, μου είχε πει, πολύ ήρεμα: «Ξέρεις τι σημαίνει αυτό;» κι εγώ είχα προσποιηθεί ότι δεν κατάλαβα, παρ' όλο που ήξερα πολύ καλά τι εννοούσε· τη θεωρούσα υπερβολικά δειλή, και μάλιστα της το είχα πει... Και τώρα ήταν ξαπλωμένη στο κρεβάτι και με κοιτούσε προσεκτικά, λες και δεν ήξερε ότι εγώ την είχα σκοτώσει.

Στανίσλαβ Λεμ,

Σολάρις,

μετάφραση: Γιώργος Τσακνιάς,

«Ποταμός», Αθήνα 2006.